

Protabú Hafskips – hvað var greitt upp í kröfur?

UMRÆÐAN

Ragnar H. Hall skrifar um Hafskipsmálið

Í sjónvarpsþættinum Silfri Egils 21. september sl. var rætt við ungan sagnfræðing um nýtt-komna samantekt sem hann nefnir Afdrif Hafskips í boði hins opinbera. Með þessu greinarkorni verður þess freistað að varpa ljósi á tvö mikilvæg atriði sem margoft hafa verið rangfærð í umræðu um gjaldþrot Hafskips hf. á undanförunum árum og enn var fjallað um á villandi hátt í nefndum sjónvarpsþætti.

Var Hafskip hf. gjaldfært félag?

Hafskip hf. fékk heimild til greiðslustöðvunar í þrjá mánuði 18. nóvember 1985. Viðleitni stjórnenda félagsins til að koma nýrri skipan á fjárhag þess bar ekki árangur, og óskaði stjórn félagsins eftir gjaldþrotaskiptum á búi þess 6. desember sama ár, eða þegar greiðslustöðvun hafði staðið í 18 daga. Meðan greiðslustöðvunin stóð hafði eitt skip félagsins verið kyrrsett í erlendri höfn og líkur voru á því að sömu örlög biðu annarra skipa þess. Stjórnendur félagsins gáfust með öðrum orðum upp á verkefninu við þessar aðstæður.

Við upphaf skiptameðferðar á búinu var ekkert handbært hjá félaginu. Viðurkenndar kröfur á búið voru samtals að fjárhæð 1.359 milljónir króna, sem var fjfurleg fjárhæð á þessum tíma,

RAGNAR H. HALL

og félagið hafði hvergi aðgang að lánsfé. Að auki var félagið með dótturfélag erlendis, í Bretlandi, Hollandi, Þýskalandi, Danmörku og Bandaríkjunum og þau voru hvert á fætur öðru tekin til gjaldþrotaskipta í þessum ríkjum. Mat stjórnenda Hafskips hf. að gjaldþrotaskipti á búi félagsins væru óumflýjanleg var því augljóslega rétt.

Úthlutun úr protabúi Hafskips hf.

Ein af „röksemdum“ fyrir því að Hafskip hf. hafi alls ekki verið gjaldþrota í raun er sú að úthlutun úr búinu hafi verið óvenjulega há – kröfuhafar hafi fengið miklu meira upp í kröfur sínar en algengt sé hér á landi. Ég tel rétt að nefna hér fáein atriði í því sambandi.

Frumvarp til úthlutunar úr protabúi Hafskips hf. var tekið til umfjöllunar og samþykkt á skiptafundi í protabúinu 29. júní 1989 eða um 3½ ári eftir upphaf skipta. Úthlutun upp í kröfur var þannig:

Heildarfjárhæð til úthlutunar var 899,7 m.kr.

Skiptastjórn, þ. m. t. málskostnaður og vinnulaun starfsmanna búsins, var samtals 76,1 m.kr.

Upp í veðkröfur Útveggsbanka Íslands voru greiddar 251,8 m.kr.

Aðrar veðkröfur sem greiddust voru samtals 3,4 m.kr.

Forgangskröfur greiddust að fullu með 32,5 m.kr.

Upp í almennar kröfur greiddust 535,9 m.kr.

Viðurkenndar almennar kröfur námu samtals 1.071,3 milljónum króna. Úthlutun upp í þær varð því 50,03%.

Upp í eftirstæðar kröfur, þ. e. vexti og kostnað sem fallið hefur á kröfur eftir upphafsdag skipta, greiddist ekkert.

Rétt er að taka fram að á þess-

Af framangreindu ætti að vera ljóst að gjaldþrotaskipti á búi Hafskips hf. voru óumflýjanleg og að kröfuhafar félagsins töpuðu mjög miklum peningum vegna gjaldþrotsins.

um tíma átti enn eftir að innheimta lítið eitt af eignum búsins, þannig að kröfuhafar fengu lítils háttar viðbót síðar.

Varðandi hátt hlutfall greiðslu upp í almennar kröfur er rétt að benda á eftirfarandi:

Allar kröfur á hendur protabúi falla í gjalddaga á þeim tíma sem úrskurður um gjaldþrotaskipti er kveðinn upp, án tillits til umsaminna gjaldfresta. Þetta þýðir að kröfurnar bera allar dráttarvexti frá og með sama degi, en þeir vextir og kostnaður sem við bætist eftir þetta tíma-mark verða ekki hluti af almennri kröfu eða forgangskröfu við úthlutun úr búinu. Þeir verða eft-

irstæðar kröfur, og upp í þær greiðist því aðeins eitthvað að allar almennar kröfur greiðist að fullu.

Þetta er mikilvægt að hafa í huga þegar úthlutun úr protabúi Hafskips hf. er metin, sérstaklega vegna þess að skiptin fóru fram á miklum verðbólgu tímum hér á landi og vextir og verðbætur voru þá til mikilla muna hærrí en síðar hefur orðið.

Þannig er ljóst að krafa að fjárhæð 100 krónur á gjalddaga 6. desember 1985 (þegar bú Hafskips hf. var tekið til gjaldþrotaskipta) hefði með dráttarvöxtum verið orðin rúmlega 300 krónur 29. júní 1989, þegar úthlutað var úr búinu. Upp í hana hefðu fengið 50 krónur við úthlutunina, þ. e. 1/6 hluti uppreiknaðrar kröfu.

Ef sama krafa væri framreiknuð með öðrum hætti, t. d. láns-kjaravísitölu, væri hækkun hennar minni – raungildi úthlutunarinnar hefði þá verið rétt rúmlega 27%.

Framangreint sést einnig glögglega af því, að vaxtatekjur þrotabúsins voru samtals um 240 milljón krónur – tekjur sem sköpuðust vegna ávöxtunar á eignum búsins eftir upphaf skiptanna. Sú fjárhæð öll er hluti þess sem greitt var upp í almennar kröfur. Ef sú fjárhæð væri tekin út úr uppgjörinu hefði úthlutunin verið 27,6%.

Loks ber að hafa eftirtalin atriði sérstaklega í huga, þegar úthlutunin er virt:

1. Hafskip hf. var með rekstur í mörgum dótturfélagum erlendis,

sem gerð voru upp sérstaklega á hverjum stað. Kröfur sem stofnað var til hjá þeim félagum án atbeina móðurfélagsins voru verulegar en komu ekki inn í skiptin hér á landi.

2. Margar verulega háar fjárhæðir komust ekki að við skiptin vegna þess að þeim var lýst of seint í protabúið.

3. Verulegur hluti söluverðs eigna þrotabúsins hér á landi fékkst fyrir ófjárhagsleg verðmæti sem kröfuhafar hefðu aldrei getað náð fullnustu úr meðan rekstri félagsins var haldið áfram.

4. Umtalsverðar eignir voru dregnar undir skiptin með mál-sóknum skiptastjóra, sem ekki hefði náðst til með öðrum hætti en gjaldþrotaskiptum.

Af framangreindu ætti að vera ljóst að gjaldþrotaskipti á búi Hafskips hf. voru óumflýjanleg og að kröfuhafar félagsins töpuðu mjög miklum peningum vegna gjaldþrotsins. Jafnframt sakar ekki að hér komi fram, að í skýrslutökum fyrir skiptarétti Reykjavíkur um ástæður gjaldþrotsins gerðu stjórnendur Hafskips ítarlega grein fyrir þeim erfiðleikum sem steðjað hefðu að rekstri félagsins og leiddu til stöðvunar á rekstri þess. Þar kom hins vegar aldrei fram þau viðhorf að félagið hafi ekki verið gjaldþrota í reynd eða að aðrir aðilar hefðu stuðlað að gjaldþrotinu með óeðlilegum afskiptum.

Höfundur er lögmaður og fyrrverandi skiptaráðandi í Reykjavík.